

Tədris prosesində elektron təhsil resurslarının tətbiqi

İlham Bəşir oğlu Əhmədov

*pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent,
Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti*

E-mail: ziya-innov@mail.ru

Esmiralda Elşən qızı Kərimli

Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universiteti

E-mail: esmeraldakerimi20@gmail.com

Rəyçilər: p.ü.f.d., dos. S.S. Həmidov,
r.ü.f.d., dos. R.Q. Cəlilova

Açar sözlər: elektron təhsil resursları (ETR), pedaqoji alətlər, informasiya texnologiyaları, multimedia

Ключевые слова: электронные образовательные ресурсы, педагогические инструменты, информационные технологии, мультимедиа

Key words: electronic educational resources, pedagogical instruments, information technology, multimedia

İnformasiya texnologiyaları – kompüterlərin və kompüter rabitə xətlərinin köməyi ilə informasiyanın toplanması, saxlanması, axtarışı, ötürülməsi, emalı və verilməsi üsulları sistemidir.

Multimedia: Bir çox mühtlər. Belə informasiya mühtləri: mətn, səs, video. İnformasiyanın bütün bu formalarından istifadə edən proqram məhsullarına multimedia deyilir. Elektron qurğulardan istifadə olunan tədris materiallarını elektron təhsil resursları (ETR) adlandırırlar.

Hazırda təhsil informasiyası sahəsində əsas diqqət səmərəli elektron təhsil resurslarının yaradılması problemlərinə yönəlib. Artıq ənənəvi, mətnoqrafik elektron məhsulların əvəzinə yüksək interaktiv, multimedia ilə zəngin elektron təhsil resursları gəlir.

Hiperteks və multimedia - qrafika, animasiya, video və audio vasitələrin tətbiqi tələb olunan məlumatın sürətlə tapılmasını təmin edərək tədris materialının interaktiv və görkəmli formada formalaşmasına imkan verir. Elektron təhsil resursu (ETR) - elektron-rəqəmsal formada təqdim olunan və struktur, fənn məzmunu və onlar haqqında meta məlumatları özündə cəmləşdirən təhsil resursudur.

Elektron təhsil resursuna təlim prosesində istifadəsi üçün lazım olan məlumatlar, informasiyalar, proqram təminatı daxil ola bilər.

Müasir elektron təhsil resursu yeni pedaqoji vasitələrin istifadəsi sayəsində innovativ keyfiyyətlərə malikdir, onların siyahısı aşağıdakıları əhatə edir:

1. İnteraktiv. Fənn təmsil sahəsinin məzmunu manipulyasiya edilə bilən tədris obyektləri və müdaxilə edilə bilən proseslər. İnteraktiv real zaman rejimində cavab reaksiyalarının təsirinə və alınmasına imkan verir.

2. Multimedia. Bir sıra audio və videoların tətbiqi obyektlərin və proseslərin real təmsilini təmin edir.

3. Modelləşdirmə - real və ya xəyali dünyanın fraqmentinin adekvat təsvirini verən obyektlərin və proseslərin mahiyyətində, növündə, keyfiyyətlərində dəyişikliklərin audiovizual əks etdirilməsi ilə simulyasiya modelləşdirməsi. Modelləşdirmə öyrənilən obyektlərə və təd-

qıq olunan proseslərə xas olan reaksiyaları həyata keçirir.

4. Kommunikativlik — birbaşa ünsiyyət qurmaq imkanı, məlumatların verilməsinin operativliyi, müəllim tərəfindən prosesin vəziyyətinə uzaqdan nəzarət edilməsi.

Yeni materialın izahı mərhələsində elektron təhsil resurslarından aşağıdakı kimi istifadə etmək olar:

— təqdimat şəklində nəzəriyyəyə illüstrasiyalar, o cümlədən interaktiv olanlar da daxil olmaqla;

— Trenajor proqramlarının sayı.

Tədris materialının möhkəmləndirilməsi mərhələsində aşağıdakıları tətbiq etmək olar:

— trenajor proqramları;

— təlim testləri.

Təhsilçilərə müstəqil hazırlıq üçün aşağıdakılardan istifadə etmək təklif olunur:

— interaktiv arayışlar;

— krossvordlar;

— interaktiv vəzifələr.

Öyrənilmiş materialın praktiki bərkidilməsi mərhələsində.

— praktik tapşırıqlar (müxtəlif mürəkkəblik səviyyəsində);

— ev tapşırıqları.

Öyrənilən materialın nəzarət mərhələsində.

— interaktiv vəzifələr;

— sınaq testləri.

“İnformatika” elektron təhsil resursları məcmusu (bundan sonra – “İnformatika” ETR) “İnformatika” fənninin məzmununa, tələblərə cavab verən müxtəlif didaktik təlim vasitələrini birləşdirir. Tədris fənninin iş proqramı - İnformatika dəstinin təşkilati quruluşu kimi istifadə olunub.

“İnformatika” ETR strukturuna işçi proqramının hər mövzusu çərçivəsində tədris prosesinin təşkili və həyata keçirilməsi üçün zəruri elementlər daxildir. Bunlar aşağıdakılardır:

— əsas mövzu anlayışlarını müəyyən edən və materialın öyrənilməsinin ardıcılığını açıqlayan müəllif interaktiv təqdimatları;

— icrası zamanı mövzu nəzarəti həyata keçirilən müəllif mətn praktiki işlərini həyata keçirmək;

— proqramın mövzularını öyrənmək üçün əlavə video və interaktiv tətbiqetmələr.

Video materiallar tələblərə və dərslərin mövzusuna uyğun olaraq müxtəlif Internet resurslarında seçilmişdir. Uzunluğu 10 dəqiqədən çox deyil.

Elektron təhsil resursu “İnformatika” fənni üzrə dərslərdə mühazirə və praktiki dərslərdə tətbiq olunub.

Aparılan işlərin təhlili göstərdi ki, müxtəlif metod və üsullardan istifadə edərək tədris materialının öyrənilməsi aşağıdakı kimi aparılır: dərslər - 5%; audio-vizual materiallardan istifadə etməklə – 30-40%; hərəkət yolu ilə təcrübə - 75%; multimedia texnologiyalarından istifadə, ETR - 80-85%.

Təhsillə işləmək prosesində təhsil alanlar hesablama texnikasından istifadə etməklə informasiya ilə işləmək bacarıqları formalaşır, intellektin inkişafı baş verir, yəni təhsil prosesinin daha səmərəli təşkilində imkanları genişlənir.

— proqram materialının uğurla keçməsi;

— təlim materialının praktiki tapşırıqların mürəkkəblik səviyyəsinə uyğun olaraq müvəfəqiyyətlə öyrənilməsi. Boşluqları işlətmək, işarələri düzəltmək imkanı;

— mövzuya maraq.

Bundan başqa, elektron təhsil resurslarından istifadə edərək təhsil alanlar müəllimlə dərslərdə fənn üzrə lazımi bilik, bacarıq və vərdiş əldə etməklə yanaşı, onları evdə özbaşına bərkidmək imkanı əldə edirlər.

Məqalənin aktuallığı. Məqalə tədris prosesində elektron təhsil resurslarının nəzərdən keçirilməsinə həsr olunmuşdur.

Məqalənin elmi yeniliyi. Məqalədə ənənəvi, mətnoqrafik elektron məhsullarının, yüksək interaktiv, multimedia ilə zəngin elektron təhsil resursları ilə əvəz olunması haqqında danışılıb.

Məqalənin praktik əhəmiyyəti və tətbiqi. Məqalədən tədris prosesində elektron təhsil resurslarından istifadə edən müəllim və tələbələr istifadə edə bilər.

Ədəbiyyat

1. Аврамов Ю.С. Практика формирования информационно-образовательной среды на основе дистанционных технологий // Телекоммуникации и информатизация образования. – 2015. – № 2. – с. 13–15.

2. Əliquliyev R.M., Ələkbərov R.Q., Alıquliyev R.M., Fətəliyev T.X., “Elektron elm: müasir vəziyyəti, problemləri və inkişaf perspektivləri”. Bakı: “İnformasiya Texnologiyaları” nəşriyyatı, 2015, 127 s.

3. Боброва И.И. Методика использования электронных учебно-методических комплексов как способ перехода к дистанционному обучению // Информатика и образование. – 2013. – № 11. – с. 7–9.

4. Ибрагимова Л.А. К вопросу применения электронных образовательных ресурсов в обучении специалистов среднего звена / Л.А. Ибрагимова, И.Е. Скобелева // Среднее профессиональное образование. – № 1. – 2017. – с. 55–57.

И.Б. Ахмедов, Э.К. Керimli

Внедрение электронных образовательных ресурсов в процесс развития

Резюме

В статье актуализируется необходимость повышения качества подготовки специалистов, процесса создания качественных электронных учебников, разработок для практической работы на основе современных компьютерных технологий. Автор приходит к выводу, что использование гипертекст и мультимедиа - графика, анимация, видео и аудио - позволяет формировать учебный материал в интерактивной и открытой форме, обеспечивая быстрое раскрытие требуемой информации.

I.B. Ahmadov, E.K. Karimli

**Implementation of electronic educational
resources in the development process**

Summary

The article updates the need to improve the quality of training of specialists, the process of creating high-quality electronic textbooks, developments for practical work based on modern computer technologies. The author concludes that the use of hypertext and multimedia means - graphics, animation, video and audio - allows the formation of educational material in an interactive and open form, ensuring the rapid detection of the required information.

Redaksiyaya daxil olub: 04.05.2022